Canlyniad eich prawf gwaed cyn geni: rydych chi'n gludydd clefyd y crymangelloedd

Mae'r wybodaeth hon ar eich cyfer chi os ydych chi'n feichiog ac wedi cael prawf gwaed sy'n dangos eich bod chi'n gludydd clefyd y crymangelloedd (a gyfeirir ato’n aml fel 'meddu ar nodwedd' neu ‘*having a trait*’). Mae'r daflen hon yn rhoi gwybodaeth i chi am fod yn gludydd, a’r hyn y mae’n ei olygu i chi a'ch teulu.

Sut mae canlyniad eich prawf wedi'i ysgrifennu?
Mae eich canlyniad wedi'i ysgrifennu fel 'canlyniadau sy'n gyson â bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd (Hb AS)'. Mae'r llythyren A yn cynrychioli eich genyn haemoglobin A arferol. Mae'r llythyren S yn cynrychioli eich genyn haemoglobin clefyd y crymangelloedd.

Beth mae canlyniad eich prawf gwaed yn ei olygu?
Haemoglobin yw'r sylwedd mewn celloedd gwaed coch sy'n cludo ocsigen o amgylch eich corff. Mae bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd yn golygu eich bod wedi etifeddu un genyn haemoglobin arferol o'r enw haemoglobin A gan un rhiant biolegol ac un genyn clefyd y crymangelloedd gan eich rhiant biolegol arall. Rydych chi’n iach gan eich bod wedi etifeddu'r genyn haemoglobin A arferol gan un rhiant. Nid yw bod yn gludydd yn eich gwneud chi'n sâl.

Mae bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd yn golygu y gallech drosglwyddo'r genyn clefyd y crymangelloedd i'ch baban. Os yw tad biolegol eich baban hefyd yn gludydd, mae hynny’n golygu y gallech chi gyda'ch gilydd gael baban â chyflwr haemoglobin etifeddol. Os yw un rhiant biolegol yn gludydd clefyd y crymangelloedd a bod gan y rhiant biolegol arall enyn haemoglobin anarferol, fel haemoglobin S (clefyd y crymangelloedd), gallai hynny achosi anhwylder y crymangelloedd.

Rhowch wybod i'ch gweithiwr gofal iechyd proffesiynol os ydych chi:

- wedi beichiogi yn dilyn triniaeth ffrwythlondeb gan ddefnyddio sberm rhoddwr neu wy rhoddwr;
- wedi cael trawsblaniad mêr esgyrn neu bôn-gelloedd; neu
- os ydych yn feichiog fel mam fenthyg.

Cyflyrau haemoglobin etifeddol
Anhwylderau gwaed yw cyflyrau haemoglobin sy’n cael eu hetifeddu gan y ddau riant biolegol. Mae lawer o wahanol gyflyrau haemoglobin. Bydd y math o gyflwr y gallai eich baban ei etifeddu yn dibynnu ar ba fath o enynnau haemoglobin sydd gan y ddau riant biolegol. Mae rhai cyflyrau'n fwy difrifol nag eraill. Y cyflyrau mwyaf difrifol yw clefyd y crymangelloedd neu thalasaemia sy'n ddibynnol ar drallwysiadau (thalasaemia difrifol). Mae gwahanol fathau o anhwylderau'r crymangelloedd, ond y math mwyaf difrifol yw anaemia’r crymangelloedd (Hb SS), sy'n digwydd pan fydd y ddau riant biolegol yn gludyddion clefyd y crymangelloedd.

Gall eich gweithiwr gofal iechyd proffesiynol drafod hyn gyda chi, fel eich bod chi'n deall pa gyflwr y gallai eich baban ei etifeddu a sut y gallai hynny effeithio ar iechyd eich baban.

Sut fyddai fy maban yn etifeddu anhwylder y crymangelloedd?

Mae un rhiant biolegol yn gludydd ac nid yw'r rhiant biolegol arall

Os oes gan dad biolegol eich baban ddau enyn haemoglobin arferol (AA), mae siawns o 2 mewn 4 (50%) y bydd eich baban yn gludydd clefyd y crymangelloedd (fel chi) a siawns o 2 mewn 4 (50%) y bydd ganddo ddau enyn haemoglobin arferol (AA). Gweler y diagram isod.

Mae'r siawns hon yr un fath ym mhob beichiogrwydd i'r cwpl hwn.

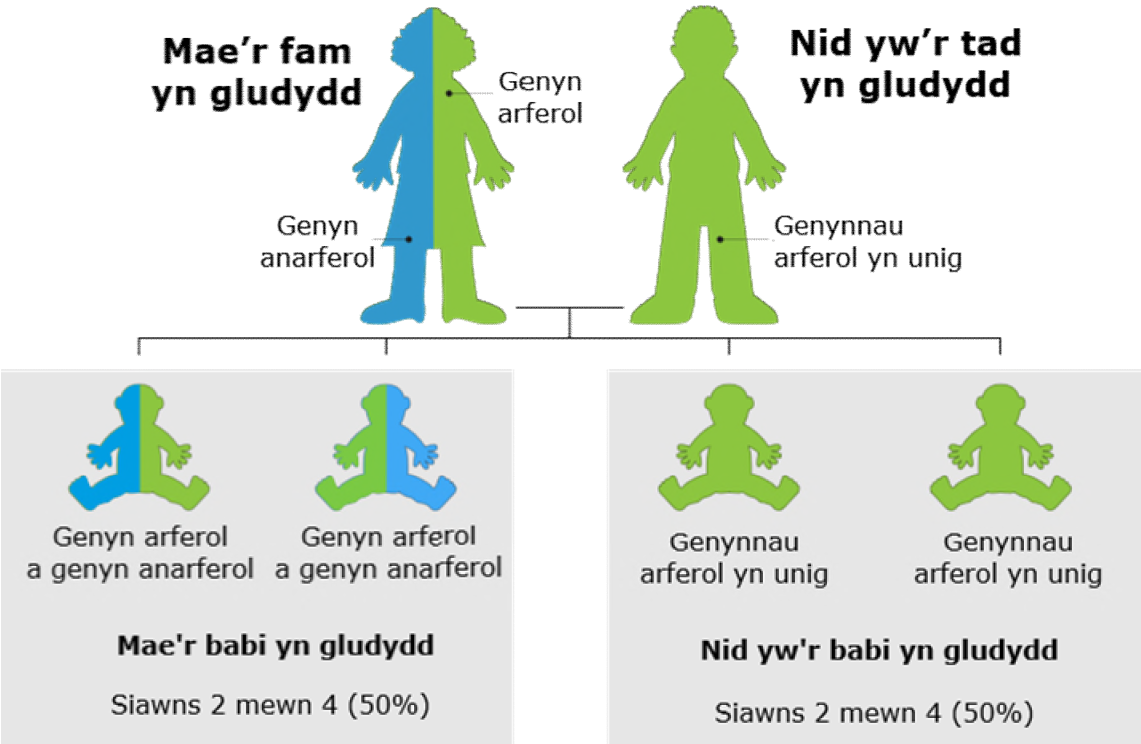

Beth os yw'r ddau riant biolegol yn gludyddion?
Os yw tad biolegol eich baban yn gludydd, mae siawns o 1 mewn 4 (25%) y bydd eich baban yn etifeddu cyflwr haemoglobin. Bydd difrifoldeb y cyflwr yn dibynnu ar ba enynnau haemoglobin sy'n cael eu hetifeddu.

Mae hefyd siawns o 2 mewn 4 (50%) y bydd eich baban yn gludydd (fel chi), a siawns o 1 mewn 4 (25%) y bydd gan eich baban enynnau haemoglobin arferol (AA). Gweler y diagram isod.

Mae'r siawns hon yr un fath ym mhob beichiogrwydd i'r cwpl hwn.

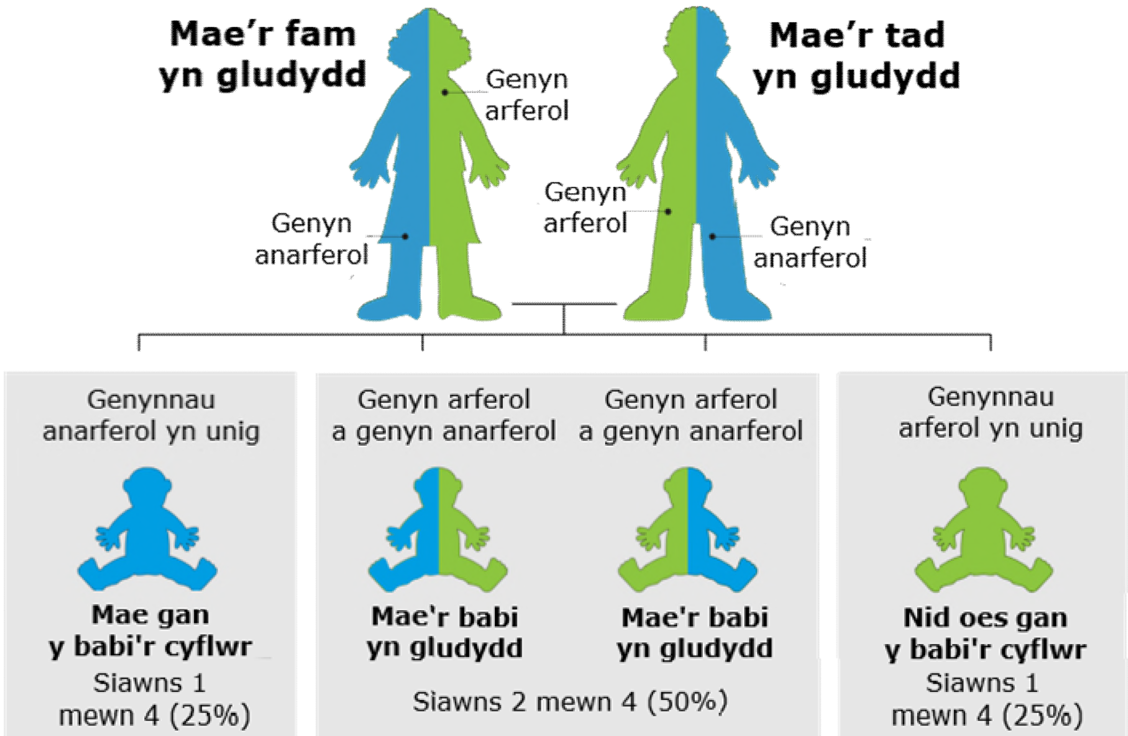

Beth arall sy'n bwysig ei wybod os ydych yn gludydd clefyd y crymangelloedd?
Mae achlysuron prin iawn pan ddylech chi gymryd gofal ychwanegol oherwydd eich statws cludydd. Os bydd angen i chi gael anesthetig cyffredinol ar gyfer llawdriniaeth neu driniaeth ddeintyddol, gwnewch yn siŵr bod y gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yn gwybod eich bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd.

Os ydych chi'n cymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol egnïol, dylech chi:
- wneud yn siŵr eich bod chi'n yfed digon o hylifau;
- osgoi blinder eithafol; a
- gwneud yn siŵr nad ydych chi byth yn brin o ocsigen.

A ddylid cynnig profion i dad biolegol fy maban?
Os oes gan dad biolegol eich baban enyn haemoglobin anarferol, mae'n bwysig nodi'r math o enyn a'r siawns y bydd eich baban yn etifeddu cyflwr haemoglobin. Am y rheswm hwn, byddwn hefyd yn gwahodd tad biolegol y baban i gael ei sgrinio. Dim ond os bydd yn cael prawf gwaed i gadarnhau'r math o haemoglobin sydd ganddo y bydd y tad yn gwybod a yw'n cario genyn ar gyfer haemoglobin anarferol.
https://icc.gig.cymru/gwasanaethau-a-thimau/sgrinio/sgrinio-cyn-geni-cymru/adnoddau-gwybodaeth/taflenni/dogfennau-clefyd-y-crymangelloedd-a-thalasaemia/dogfennau-clefyd-y-crymangelloedd-a-thalasaemia-html/gwybodaeth-i-dadau-syn-cael-eu-gwahodd-i-gael-prawf-sgrinio-ar-g/

Os yw'r prawf yn dangos bod tad biolegol eich baban yn gludydd genyn haemoglobin anarferol, byddwch yn cael cynnig cwnsela arbenigol a diagnosis cyn geni.

Beth fydd yn digwydd pan fydd fy maban yn cael ei eni?
Cynigir prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig i bob baban tua phedwar diwrnod ar ôl yr enedigaeth. Bydd y prawf hwn yn sgrinio am anhwylder y crymangelloedd.

A ddylwn i ddweud wrth fy nheulu am y canlyniad?
Efallai y bydd aelodau eraill o'r teulu, fel brodyr a chwiorydd, modrybedd, ewythrod, cefndryd a chyfnitherod eisiau ystyried cael eu profi gan y gallent hefyd fod yn gludyddion. Gallai rhannu'r wybodaeth hon gyda nhw fod o gymorth.

Y camau nesaf a dewisiadau
Gallwch chi hefyd wneud y canlynol:

- rhoi gwybod i'ch meddyg teulu neu weithiwr gofal iechyd proffesiynol eich bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd; a
- chysylltu â Gwasanaeth Genomeg Feddygol Cymru Gyfan (AWMGS) i gael gwybodaeth a chyngor am ddim i'ch helpu i ddeall goblygiadau bod yn gludydd clefyd y crymangelloedd.

Rhagor o wybodaeth
Gallwch gael rhagor o wybodaeth o'r canlynol.

111.wales.nhs.uk/Encyclopaedia/s/article/sicklecelldisorder (Saesneg yn unig)

Fersiwn 3
Ebrill 2025